

Hermis' reis door de taal

KOOS TUITJER

Een naam heb je gekregen. En met die naam moet je het dan doen. Tot op zekere hoogte en zekere leeftijd. Soms wordt een andere naam verkozen. Mensen die daarvoor kiezen geven nu een naam aan hun zelf verworven, zo niet bevochten identiteit.

De dichter Kees Hermis koos voor zo'n eigen stempel op het moment dat hij met zijn poëzie naar buiten trad. In 1976 verscheen zijn eerste bundel *Stuiflicht*. De dichter Kees Hermis ontpopte zich als een tweevoeter die zich laat leiden door ruimte, licht en stilte. Als Kees Wisse was hij daarmee grondig vertrouwd geraakt. En nog steeds kleven dergelijke kwaliteiten aan diens geboortegrond: Zeeuws Vlaanderen.

Reis in taal

Maar net als *Stuiflicht* destijds, voert Hermis' onlangs verschenen tweede bundel *Gezongen Steen* naar andere verten: met name Engeland en Scandinavië. Vertrouwde begrippen voor stiltezoekers en vorsers van het uitspansel. Maar zo letterlijk is die route niet. De reis telt als een tocht door bewustzijn en ziel. En dan liggen eindeloze verten open. De dichter koppelt zijn fascinatie voor reizen vooral aan taal. *Gezongen Steen* werd opgedragen aan de schrijver Bruce Chatwin. De Britse Cees Nooteboom die in de jaren tachtig van de vorige eeuw in Australië onderzoek deed naar zangsporen van de Aboriginals.

Op hun verkenningen benoemden deze oudste bewoners van het continent alles wat hen trof in hun liederen. Zo gaven ze naam aan wat nog zonder naam was. Maar daarmee legden zij ook het spoor van hun verkenningen vast. En zo kregen zij – met dat benoemen – greep op hun omgeving. Een dichter zoals Kees Hermis staat hetzelfde voor ogen. De reis door de wereld van de poëzie begint en eindigt in de persoonlijke

gewaarwordingen. Van de dichter én zijn lezers.

Beeldhouwen

De dichter heeft als Kees Wisse een langdurige loopbaan in het onderwijs achter zich. Maar waarom toch zo'n 'nom de plume'? Het is toch leuk dat de hele omgeving weet dat jij naast leraar ook nog dichter bent?

De dichter heeft daar een indrukwekkend antwoord op. 'Dichten is één facet van mijn leven. Maar ik moet me er van de andere kant voor behoeden daar dag en nacht mee bezig te zijn. Dat zou onvoorwaardelijk tot zelfverbranding leiden. Ja, dat meen ik.'

Maar wie de laatste bundel van Kees Hermis leest, ontdekt dat Kees Wisse ook nog andere creatieve uitlaatkleppen in

woorden leggen omgeving vast

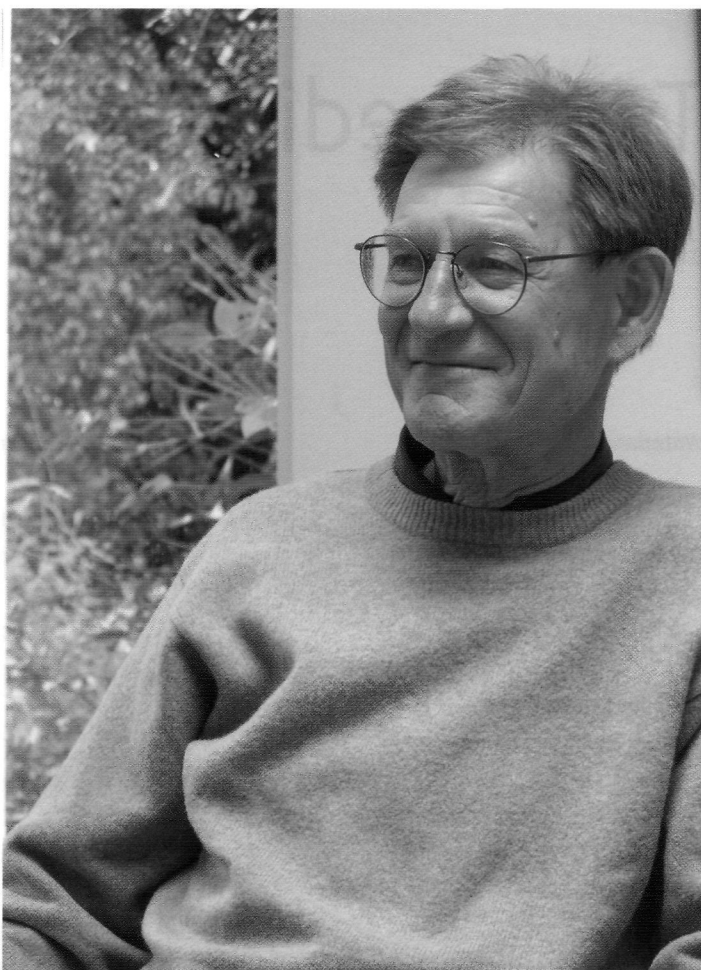
bedrijf houdt. Hij kapt namelijk ook beelden. Deze onthulling is nadrukkelijk aan de dichter voorbehouden. Veel beeldend kunstenaars hullen zich vaak in stilzwijgen, wanneer je om commentaar vraagt. In het vier pagina's lange gedicht 'Beeldhouwen' uit de bundel *Gezongen Steen* spreekt de dichter echter vele verhelderende woorden over wat de beeldhouwer op zijn weg door de steen tegenkomt. Tegenkomt: want het beeldhouwen is ook weer een reis.

Stolling

Taal is in het leven, denken en voelen van de dichter, beeldhouwer maar evenzo ook oud onderwijzer, het kompas. Taal hanteren is ordenen en rangschikken. Om zo een authentiek antwoord te geven op de werkelijkheid.

Kees Wisse: 'Ik ben een emotioneel ingesteld mens. Maar

gelukkig heb ik ook verstand aan boord. Ik reageer in eerste aanleg primair op wat er op me afkomt. In dat gebied wordt poëzie gemaakt'. Kees Hermis heeft in *Stuiflicht* gezegd dat 'poëzie voortkomt uit onbestemd heimwee'. 'Brand je daar dan aan op?' 'Nee: ik probeer er met mijn verstand op in te gaan. Het zit zo: wanneer ik mij geraakt voel, zoek ik als in een reflex naar een antwoord op dat gevoel. Om er voor te waken, dat ik opbrand. Maar het is niet alleen een kwestie van in gesprek gaan met de werkelijkheid. Poëzie is een vorm van leven. Je ademt werkelijkheid in. Dat verwerk je en met dat je ook weer uitademt, stolt het op papier.' 'Dan ben je dus een impressionist geworden. Maar kun je het ook omkeren? 'Ik adem uit wat ik verbruikt heb. Ja, dan ben je expressionist geworden!' .

Kees Wisse. Foto: Ineke Clarijs.

Gereedschap

Eén maal heeft de dichter zijn taal tot wapen gesmeed. Hij was in 1984 uitgenodigd om bij te dragen aan een massale anti-Apartheidsbijeenkomst in de Doelen in Rotterdam. Kees Wisse: 'In mijn bijdrage beschreef ik de razernij van een bewind dat mensen onderdrukte. Het gedicht bestond uit zeven onderdelen. Elk gedicht sloot af met de oproep: 'Kom

uitademen is expressionisme

in beweging' In mijn voordracht nam het volume van die slotzin steeds toe. Bij die allerlaatste slotzin stond de hele zaal vanzelf op. En het daverde: 'KOM IN BEWEGING.' 'Ik wil maar zeggen dat je poëzie op heel veel manier kunt inzetten. Taal is ook een gereedschap. Daar moet je het als dichter mee doen. Het is zaak om de lat steeds hoger te leggen. Daar is al met al aardig wat tijd over heen gegaan.'

'Is er met de verschijning van *Gezongen steen* alles verteld? Kees Hermis: 'Nee, dat is niet het geval. De oerwereld is tenslotte ook voortdurend in beweging.' Dan wijst hij op zijn lichaam: 'Dit is het eerste huis. Daar ben je een onderdeel van. Het huis waarin ik woon, is mijn tweede huis.' Dat laatste komt nu uit de mond van Kees Wisse.

Info

Kees Hermis, *Gezongen steen*. Bergen op Zoom, Kleinnood & Grootzeer, 2008, € 16,00